

Bronsyxor

I vårt område har det gjorts fynd av bronsyxor och gjutformar i täljsten. I gjutformen kan man se att det är en yxa den är avsedd att skapa.

Både yxorna och gjutformarna är av en speciell sort som fått namnet Ananino efter den plats de ursprungligen kommer ifrån. Platsen Ananino ligger långt österut vid Floden Kama i Ryssland. Där har samma typ av yxor hittats i gravfält från tiden 600 -200 f.Kr. Skillnaden är att gjutformarna och yxorna som hittats här inte ligger på eller intill gravar.

När forntidens människor lärde sig använda brons och att gjuta bronsföremål får de alltså kunskapen österifrån.

Det är cirka 200 mil fågelvägen mellan Övre Norrland och området vid Kamafloden. Hur kunde man ha så långväga kontakter? Genom att resa vintertid är det lättare att färdas över frusna myrar och sjöar på skidor.

Brons består av koppar och tenn, ungefär 90 % koppar och 10 % tenn är den bästa blandningen. Även när man lärt sig att gjuta i brons måste människorna här få tag på råvarorna koppar och tenn för att kunna gjuta yxor.

I samma område som dessa yxor och gjutformar hittats har arkeologerna också hittat asbestkeramik. Den typen av keramik kopplas ihop med metallhantering. Det är svårt att använda dessa kärl till matlagning eller till att förvara mat och dryck i då de vassa asbestfibrerna lossnar och skulle göra det omöjligt att äta eller dricka utan att skada sig.

Anledning till att det hittas färre metallföremål än de i sten kan vara att det går att smälta om metall och gjuta om eller skapa nya föremål av metallen.

Yxa i brons, Kusmark.

En halv gjutform i täljsten, Norsjö.

Storkågefyndet

Storkågefyndet består av en rad spännen, halsringar, armband och fingerringar tillverkade i brons.

Föremålen hittades i Kåge när marken skulle jämnas ut för att kunna bygga en ladugård på 1800-talets slut. Föremålen dök upp i ett spadtag och efteråt har de varit svårt att få fram exakt hur det såg på platsen de hittades. Kom föremålen fram när det grävdes en bit ner i marken eller direkt i en jordhög som grävdes bort?

Föremålen lämnades efter ett tag in till Västerbottens norra fornminnesförening och de föremål som föreningen samlade in är de som sedan blev grunden för Skellefteå museums samlingar. Därför finns föremålen också kvar i dag.

När arkeologerna från Riksantikvarieämbetet i Stockholm kom för att titta på platsen hade det gått nästa 30 år från att föremålen hittades. Det var omöjligt att genomföra en arkeologisk undersökning på plats då där sen länge stod ladugården. Jordhögen som en gång funnits där skulle kanske kunna ha varit en grav men det gick inte längre att få svar på.

När föremålen undersökts ordentligt har arkeologerna kommit fram till att de har sitt ursprung i nordöstra Estland där de är tillverkade. Där kopplas de samman med eliten i samhället, vilket betyder att de från början inte tillverkades för vanligt folk.

Föremålen är tillverkade under 300-talet e.Kr. Föremålen har slitspår och därför vet arkeologerna att de är använda innan de hamnade i marken. De har troligen hamnat i marken i Kåge kring 400 e.Kr.

Vem som haft spännen, halsringarna och armbanden får vi aldrig veta. Kanske har de en koppling till utbytet av skinn/päls och sältran som pågick i Europa under den här tiden. De verkar ha grävts ner avsiktligt men varför eller hur de hamnade i just Kåge går inte svara på.

Det största spännet använder Skellefteå museum som förlaga till sin logotyp, se högst upp på pappret. Företag och skolan i Kåge använder också föremålen som förlaga till sina logotyper.

Storkågefyndet:

1 större hästskoformad emaljfibula. (1.a) Dräktspänne med röd och blå emaljinlägg på de tre runda plattorna. Nålen saknas. 10,95 centimeter bred och 10,20 centimeter hög. Vikt 237,00 gram.

1 litet hästskoformad emaljfibula. (1.b). Dräktspänne med röd, grön, gul och blå emalj inlägg på plattorna. Två runda ändplattor och en rektangulär mittenplatta, med nålen kvar. 6,00 centimeter bred och 6,40 centimeter hög. Nålen är 6,90 centimeter lång. Vikt 31,00 gram.

1 ögonfibula. (1.e.) Bågformat dräktspänne. Dekorera med cirklar, punkter, streck. 11,20 centimeter lång och 5,00 centimeter bred. Vikt 46,00 gram.

1 Kopfschildfibula. (1.d) Bågformat dräktspänne med knoppförsedd fot. Både fot och huvud dekorerad med blad annat räfflor. 10,90 centimeter lång och 4,70 centimeter bred. Vikt 64,00 gram.

1 större halsring. (1.g) Halsring med svampformade ändknopp. Har haft yttre en ändknopp eller en ögla i andra änden för att kunna häkta ihop ringen. Dekorera med spiralmönster, tvärgående linjer och punkter. 35,50 centimeter lång. Vikt 185,00 gram.

1 mindre halsring. (1.h) Halsring med svampformade ändknopp, har haft yttre en ändknopp eller en ögla i andra änden för att kunna häkta ihop ringen. Dekorera med räfflor och streck. 20,10 centimeter lång. Vikt 19,00 gram.

1 ormhuvudring armband. (1.c) Armbandet var helt från början men gick i två delar vid försöka att rätta ut den på 1940-tal. Från börjar virat 1,5 varv. Troligen cirka 40 centimeter lång från början och 0,30 - 1,95 centimeter bred. Har troligen haft en diameter på 9-10 centimeter i. Vikt cirka 40,00 gram.

1 armband (1.f) Armbandet är slutet med oval form. 6,70 centimeter lång och 6,40 centimeter bred. Vikt 29,00 gram

1 armband (1.i) Ett öppet armband. 5,90 centimeter lång och 5,50 centimeter bred.

7 armband (1.k, 1.l) fragment, och delvis sönderbrunna.

2 spirallagda fingerringar (1.o) endast fragmentariska.

Angivet inom () parantes, se föremålen så som de såg 1917 på Urban Hjárnens avritning.

Det större hästskoformade spännet. (1.a).

Det mindre hästskoformade spännet. (1.b).

Öppet armband. (1,i).

Ögonfibula, bågformat dräktspänne. (1.e.)

Kopfschildfibula. Bågformat dräktspänne. (1.d).

Den större halsringen. (1.g).